

տեսնէ որ աստիք մէկ ոճ, նկարաւոր մէկ դրու-
թիւն ունին, հետեւաբար եւ մէկ ձեռքի շնորհք,
միեւնոյն մարդու ձեռակներն են: Երկու գրու-
թիւն, երկու տարր, մին Դանիէլեան եւ միւսը
Մեսրոբեան՝ չկայ հոն: Գաւեղնաձեռնորու մասին
խօսող պատմիչները իրողութիւնն մը չէ որ կը
պատմեն, այլ իրենց բանասիրական մտածողու-
թեան արդիւնքը: Կորինքի եւ խորնացոյն քով
կարգաւորվ թէ Դանիէլ ասորի էր, կամ թէ
այսուքները յունականին հետեւողութեամբ կազ-
մուտ էր, ասկէ կը սկսին եզրակացութիւններ
հանել. կը հետեւցնեն թէ Դանիէլեան գրերու
թիւն ըլլալու էր ըստ ասորականին 22, կամ
ըստ յունականին 24 եւ կամ երկուքին խառ-
նուրդով 29 են (տես վերեւ, էջ 82—91):
Բայց այս բոլորը անհիմն է:

Ս. Վ. Պարոնեան (Երկրագունտ 1885,
էջ 101—3), որ Դանիէլեան գրերուն անփո-
փոխ շարունակութեանը կողմնակից է (իրեն հետ
նաեւ Զարբհանաւան, Հին Դպր. Պատմ.,
էջ 48), բացի քաղցեցոյն վկայութիւնէն՝ կը
բերէ նաեւ հետեւեալ երկու պատճառաբանու-
թիւնները. 1. Հնութիւնը յարգի բան մ'է.
մարդիկ ամէն ժամանակ աշխատած են պահել
հնու թիւները. այս զգացմունքով Մեսրոբն ալ պի-
տի պահէր Դանիէլեան գրերը: 2. Եթէ հայերը
այնպէս պիտի փարեցան Դանիէլեան գրերուն,
երկու տարի գործադրեցին եւ շատեր վա-
ւեցան անոնց, ուրիշ Մեսրոբ անկարող էր
անտես ընել զանոնք:

Մեսրոբ հայերէն գիր կը փնտրէր եւ ոչ
թէ հնութիւն. Պարոնեան այս պատճառաբա-
նութիւնը կու տայ այն պատճառով որ կը կարծէ
թէ Դանիէլեան գիրը հայերէն էր եւ թէ այդ
գրերով գրուած հայ գրականութիւն կար: Այս-
պէս է նաեւ Ցաղաւարեան. «Մեսրոպ կամեցաւ
հաւատարմով մնալ հնութեան, պահել այդ
գրերն նորոգութեամբ, զի ազգային էին եւ նուի-
րական . . . եւ ինչու թողոյր այդ ազգային
նուիրական գրերն եւ բոլորովն նորեր գտնելու
աշխատէր» (էջ 25—26): Բայց մեք գիտենք
որ Դանիէլեան գիրը հայերէն չէր, Մեսրոբ այդ
գրով գրուած բան մը հազիւ թէ գտած ըլլար,
կամ եթէ գտած էր՝ անմիջապէս տեսած ու
հասցած էր որ Կարէ պարսկերէն մը հետ գործ
ունի. եւ այս հանգամանքը միայն բաւական էր
որ իսկոյն եւեթ մէկ կողմ նետէր զայն:

Երկու տարուան փորձ բանքը երկու դար
չի նշանակեր: Դայելով այն ժամանակի հան-
գամանքներուն՝ այսքան կարճ ժամանակի մէջ՝

Դանիէլեան պարսկերէն շատ ոչինչ տարածու-
թիւն ունեցած պիտի ըլլար: Մեսրոբ իր գրերը
35 տարի տարածեց անխնայ ջանքերով. իր
գործը շարունակեցին իր յաջորդներն անգաղար
եւ այնու ամենայնիւ մէկ-երկու դար յետոյ կը
գտնենք որ Ցարոնի մէջ զեռ Մեսրոբեան գիր
չկայ եւ ասորի գրականութիւնը կ'իշխէ:

Մեր կարծիքն այն է որ Մեսրոբ Դանիէ-
լեան գիրը բոլորովն մէկ կողմ դնելէն յետոյ՝
իր պարսկերէն ամբողջական ինքը հնարեց:

(Ըրոյն—Պիլի)

ՀԱՅԵՐԱՅԱՆ ՄԱՐԿԵՏ

ՈՐԷՆ (= ՄԲՆԸՆ) ԲԱՐԵ ԴՈՍԿԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՄԷՋ

Այսքանեանի՝ հին գրաբարի հասարա-
կօրէն անսովոր, այսու հանգրձմ Բուզանդայ եւ
Զգոնի դասուն մէջ վաւերապէս գործածական
համարած մէն ձեւը (հինգ. հերթի, Նախա-
շաւիղ, էջ 64) կորելի չէ այսօր իբրեւ դասական
պաշտպանել: Մէն է վերջեան արգէն «անկանո-
նութիւն» ներու եւ «քերականական սխալ» ներու
կարգին մէջ դրած է ձեւ, Հանդ. Ամ. 1903,
էջ 230, ուր յառաջ բերուած քանի մը մոխրեղուն
անհարգապատկիւնը ձեռագրական եւ բնագրա-
կան համամասնութիւններով կարելի է վերջա-
կանապէս վճռել:

Հինգերորդ դարու դասական հայերէնի մէջ
նկատուած շատ մը վերիպակներ ծագած են պար-
զապէս համառոտագրութիւններէ. այսպէս յա-
ռաջ եկած է նաեւ մին ձեւը «ամ» կամ «ամն»
համառոտութիւնէն, որուն ուղիղ բնութեւնուն
էր սակայն մոխր. մեր այս կարծիքին շատ զօրա-
ւոր ապացոյց է Ոսկ. Մեղի. Մատթ. Ա. էջ 745
ոտ ժող. «Եթէ ոչ յոմէ առեալ առանձին ոչ
կազմի», որուն գէմ՝ Պարթի օրինակը կը գնէ
«ամն» բառ այսմ բուն հարգաւոր ձեւի՝ յոմիւնի
(հմմտ. Թոռնեան, Հանդ. Ընթ. Ա. էջ 90).
այս կարգի տակ կը գտնուի հետեւեալ երեք յա-

1 Գրաբար ալ ալ գործածած է մի անգամ. «Եւ
լորտանին լափից լուսնի յական քրթիւնէն Առաիք Լա-
փից քրթիւնի, էջ 301»

2 Հէջուելու է մասնաորակէն թուական անական.
ներու անկանոնութիւնները. Գլ բանն անգամ մտած
սարգած է դասական հայերէնի մէջ, հմմտ. Զգոն, էջ 18
(80-ըստման, էջ 311, ծանօթ. 1) եւ Բուզանդայ M
օրինակը «միշտ. ի. եւ Գր. Գ. 8 էր. Միւրալեան,
Փաստօրէն ձեռագրիները, Zeitschrift für Armenische
Philologie, II, էջ 280, ծանօթ. 2:

